

DEKLARACJA Z GLASGOW

SILNE UNIWERSYTETY DLA SILNEJ EUROPY

I. Preambuła

1. Deklaracja z Glasgow stanowi podstawę do kontynuowania dialogu o sprawach o charakterze strategicznym pomiędzy uniwersytetami – w najszerszym znaczeniu tego słowa - a władzami publicznymi. O dialog taki apelował w Glasgow Przewodniczący Komisji Europejskiej Jose Manuel Barroso w intencji zapewnienia, jako jednego z najważniejszych priorytetów Europy, bezpiecznej przyszłości uniwersytetów europejskich.
2. Deklaracja z Glasgow określa działania które zapewnią odpowiedni wkład uniwersytetów w budowanie Europy jako głównego aktora na arenie światowej. Ten Plan Działań jest kontynuacją inicjatyw będących wynikiem decyzji podjętych przez EUA w Salamance (2001) i w Grazu (2003).
3. Europa potrzebuje silnych i twórczych uniwersytetów jako głównych aktorów kształtujących europejskie społeczeństwo wiedzy przez umożliwienie szerokiego dostępu do studiów, przez rozwój oferty kształcenia ustawicznego oraz przez promocję jakości i doskonałości w nauczaniu, uczeniu się, badaniach naukowych i działaniach innowacyjnych.
4. Te cele mogą zostać osiągnięte tylko przez uczelnie pełne wiary w swoje możliwości, zdolne do określania swojej strategii rozwoju i wkładu do społecznego, kulturalnego i ekonomicznego dobrobytu na poziomie regionalnym, narodowym, europejskim oraz globalnym.
5. Uniwersytety zobowiązują się usprawniać swoje struktury zarządzające i zdolności przywódcze, tak aby zwiększyć skuteczność swojego działania i osiągnąć różnorodne cele zawarte w ich misji.

II. Misja i wartości dla silnych uczelni

6. Zróżnicowane cele uniwersytetów obejmują tworzenie, gromadzenie, krytyczne ocenianie, rozpowszechnianie i wykorzystanie wiedzy. Silne uniwersytety wymagają silnego systemu akademickich i społecznych wartości, leżącego u podstaw ich wkładu do rozwoju społeczeństwa. Uniwersytety będą przyczyniać się do kształtowania społecznych podstaw wzrostu ekonomicznego oraz etycznego wymiaru szkolnictwa wyższego i badań.
7. Uniwersytety różnicują swoje misje i profile działalności, aby wyjść naprzeciw wyzwaniom globalnego współzawodnictwa, jednocześnie podtrzymując zobowiązanie do zapewnienia dostępu do studiów i społecznej spójności. Zróżnicowanie i zwiększona konkurencja są równoważone przez współpracę między uczelniami opartą na wspólnym zobowiązaniu do wysokiej jakości prowadzonej działalności.
8. Współpraca pomiędzy uczelniami jest wizytówką uniwersytetów europejskich, a jej wartość wzrasta w globalnym i konkurencyjnym środowisku. Uniwersytety potwierdzają, że integracji europejskiej musi towarzyszyć rozszerzanie opartej na wspólnocie interesów współpracy uczelni z różnymi krajów.
9. Uniwersytety będą działać na rzecz społeczeństwa. Autonomia uczelni i zróżnicowanie ich misji są istotnymi warunkami wstępnymi dla zapewnienia skutecznego zaangażowania w tym obszarze.

III. Ramy strategii działania – Kształtowanie społeczeństwa wiedzy przez kształcenie na poziomie wyższym i badania naukowe

10. Uniwersytety zademonstrowały nierozzerwalny związek pomiędzy wprowadzaniem reform wynikających z Procesu Bolońskiego i realizowaniem celów Strategii Lizbońskiej w odniesieniu do badań naukowych i innowacji. Te dwie strategie muszą być od tej pory rozpatrywane łącznie, tak aby w dłuższej perspektywie zapewnić sukces każdej z nich.
11. Uznanie konieczności prowadzenia wspólnych działań w obszarze badań i szkolnictwa wyższego implikuje zmianę w myśleniu o roli rządów w ich relacjach z uniwersytetami. Rządy muszą ufać uczelniom i wzmacniać uczelnie, zapewnić środki niezbędne dla wspierania i odpowiedniego sterowania rozwojem sektora szkolnictwa wyższego oraz skoncentrować się na funkcji nadzorującej, a nie regulującej.
12. Znaczenie inwestowania w edukację, innowacje i badania naukowe, aby sprostać celom Strategii Lizbońskiej oraz centralna rola uniwersytetów oznaczają, że polityczne dyskusje pomiędzy uniwersytetami a władzami państwowymi powinny mieć miejsce zarówno na szczeblu rządu jako całości, jak i na poziomie poszczególnych ministerstw.

IV. Reorientacja Procesu Bolońskiego w połowie drogi do 2010

13. W warunkach ustalonych już w znacznym stopniu podstaw prawnych, reformy bolońskie skupiają się teraz na uczelniach. *Uniwersytety chętnie akceptują swoją odpowiedzialność* za postęp w realizacji reform w następnych pięciu latach i apelują do rządów o zrozumienie, że w celu zapewnienia „samopodtrzymywalności” tego procesu, potrzebny jest czas oraz odpowiednie środki finansowe i zasoby ludzkie.
14. Uniwersytety zobowiązują się podwoić wysiłki związane z wprowadzaniem innowacyjnych metod nauczania, reorientacją programów studiów w porozumieniu z pracodawcami. Podejmują także wyzwania związane z kształceniem akademickim i zawodowym, kształceniem ustawicznym oraz uznawaniem w procesie przyznawania kwalifikacji formalnych dotychczasowego wykształcenia. Zwracamy się do rządów o zapewnienie uniwersytetom autonomii, jakiej potrzebują przy wprowadzaniu uzgodnionych reform.
15. W celu zwiększenia społecznej akceptacji kwalifikacji uzyskanych przez absolwentów studiów I stopnia, rządy powinny przejąć inicjatywę w zakresie reformułowania wymagań związanych ze ścieżkami kariery zawodowej w sektorze publicznym.
16. Uniwersytety zobowiązują się do podwojenia wysiłków na rzecz promowania nauczania zorientowanego na studentów, wprowadzania kryteriów opartych na wynikach kształcenia w procesie tworzenia programów studiów, implementacji ECTS i wprowadzania elastycznych i modularnych programów studiów. Rządy powinny włączać uniwersytety w proces tworzenia krajowych i europejskich ramowych zestawów kwalifikacji (qualification frameworks). Zestawy te muszą być wystarczająco szerokie i przejrzyste, aby promować innowacje w uczelniach. Wykonanie tego zadania w sposób właściwy oraz ustalenie wspólnej terminologii w tym zakresie wymaga czasu.
17. Przy reorientacji Procesu Bolońskiego uniwersytety podejmują się nadać większe znaczenie społecznemu wymiarowi swojej działalności, traktowanemu jako fundamentalne zobowiązanie, rozwijać działania zmierzające do rozszerzenia możliwości dostępu do kształcenia i wspierania grup słabo reprezentowanych, a także promować badania naukowe w celu wypracowania odpowiedniej polityki informacyjnej i zajęcia się problemem nierówności w systemach szkolnictwa wyższego. Wzywa się rządy do usunięcia przeszkód prawnych we wprowadzaniu tych zamierzeń w życie.
18. Istotne jest zapewnienie warunków sprzyjających mobilności studentów na wszystkich poziomach kształcenia, a także personelu akademickiego i administracyjnego. EUA popiera europejskie programy stypendialne adresowane do studentów z największymi potrzebami finansowymi. Uniwersytety powinny wykorzystać szanse oferowane przez istniejące sieci i programy współpracy. Wzywa się rządy do rozwiązania problemów związanych z ograniczeniami w polityce wizowej oraz regulacji dotyczących praktyk zawodowych i rynku pracy utrudniających wymianę studentów i pracowników, w tym regulacji związanych z zabezpieczeniem socjalnym i systemami emerytalnymi. Musi zostać podniesiona sprawa synchronizacji kalendarzy roku akademickiego w poszczególnych krajach.
19. Aby sprostać tym zobowiązaniom, uniwersytety podkreślają znaczenie zaangażowania się studentów jako pełnoprawnych partnerów w realizowane działania i będą dążyć do wzmocnienia tego partnerstwa w przyszłości.
20. Uniwersytety wzmocnią wymiar europejski swojej działalności na wiele sposobów, np. przez opracowywanie standardów kształcenia, prowadzenie wspólnych programów studiów opartych na europejskich uzgodnieniach, wzmacnianie znaczenia aspektów międzykulturowych i wyrabiania umiejętności językowych w procesie kształcenia. Uniwersytety wzywają rządy do działania na rzecz usuwania barier rozwoju wspólnych programów studiów oraz do wdrażania właściwej polityki w zakresie nauczania języków, począwszy od poziomu szkoły podstawowej.

V. Wzmacnianie badań naukowych i innowacji

21. W odpowiedzi na rosnące społeczne zapotrzebowanie na informacje naukowe i technologiczne oraz ich zrozumienie, uniwersytety przyjmują odpowiedzialność za zapewnienie studentom na wszystkich poziomach studiów odpowiednio szerokiego kształcenia opartego na badaniach naukowych.
22. Uniwersytety muszą realizować obowiązek wzmacniania znaczenia badań naukowych i innowacyjności poprzez optymalne wykorzystanie zasobów i rozwój instytucjonalnych strategii

rozwoju. Ich zróżnicowane profile działalności zapewnią większe zaangażowanie w badania oraz proces innowacji przez współpracę z różnymi partnerami.

23. Uniwersytety silnie popierają ustanowienie Europejskiej Rady Badań Naukowych (ERC) dla wzmocnienia jakości i doskonałości europejskich badań naukowych i wzywają rządy oraz Komisję Europejską do szybkiego ustanowienia ERC w ramach Siódmego Programu Ramowego. Biorąc za wzór przykłady dobrych praktyk w różnych krajach europejskich oraz w Szóstym Programie Ramowym, rządy powinny być świadome potrzeby zapewnienia i koordynacji finansowania badań na poziomie poszczególnych krajów.
24. Uniwersytety są świadome napięć wywołanych z jednej strony koniecznością wzmocnienia uniwersytetów badawczych, a z drugiej strony potrzebą zapewnienia środków dla nauczania opartego na badaniach we wszystkich uniwersytetach. Wzywa się rządy do uznania szczególnej roli uniwersytetów jako ważnych węzłów w sieciach promujących innowacje i transfer technologii na poziomie regionalnym oraz do zapewnienia wsparcia finansowego umożliwiającego umacnianie tego procesu.

VI. Kształcenie naukowców i kariery naukowe

25. W opracowywanych programach kształcenia doktorantów podstawowym elementem pozostanie rozwijanie wiedzy poprzez badania. Jednakże kształcenie wyjdzie też naprzeciw potrzebom rynku pracy, który jest szerszy niż środowisko akademickie, przez rozwijanie umiejętności badawczych i umiejętności ogólnych. Programy doktorskie powinny odpowiadać 3-4 letniej pracy na pełnym etacie. Należy dążyć do rozwoju międzynarodowych programów studiów doktorskich, a doktoranci powinni być uważani zarówno za studentów, jak i początkujących naukowców, z odpowiednimi prawami.
26. Uniwersytety z zadowoleniem witają przyjęcie dokumentu „European Charter for Researchers/Code of Conduct for the Recruitment of Researchers” i podkreślają kluczową rolę uczelni w dyskusji nad poszerzaniem możliwości realizacji karier naukowych w Europie, nie tylko w celu uniknięcia „drenażu mózgow”.

VII. Jakość dla silnych uczelni

27. Uniwersytety podkreślają związek pomiędzy kulturą jakości, zakresem autonomii oraz poziomem finansowania i wzywają rządy do uznania, że większa autonomia i adekwatny poziom finansowania są kluczowe dla podniesienia ogólnej jakości europejskich uniwersytetów.
28. Uniwersytety zobowiązują się do podejmowania, wdrażania i umieszczania w centrum swojej działalności działań tworzących kulturę jakości, dostosowanych do misji oraz celów poszczególnych uczelni. Realizacja tego zobowiązania jest widoczna w rosnącej liczbie uczelni zaangażowanych w działania EUA związane z jakością. Uniwersytety są przekonane, że prawomocność zewnętrznych procedur zapewniania jakości i zaufanie do nich wywodzi się z partnerstwa wszystkich zainteresowanych (studentów, uniwersytetów, władz państwa) i podzielanej przez nie zgody na te procedury, ich cele i skutki.
29. Uniwersytety uznają konieczność zapewnienia równowagi pomiędzy autonomią a odpowiedzialnością przez wewnętrzne procedury. Procedury takie mogą mieć charakter sprawdzania warunków wstępnych, kulturowo dopasowanego do warunków w poszczególnych krajach i uczelniach oraz zgodnego z ich różnymi misjami i profilami działalności, bądź też ich celem może być raczej strategiczna poprawa i zmiana, niż kontrola jakości. Są one opracowane tak, aby rozwijać wymiar europejski - przez międzynarodowe grupy oceniające, a także uwzględniać zaangażowanie w sprawy społeczeństwa i zobowiązanie do umacniania społecznego wymiaru Procesu Bolońskiego.
30. Uniwersytety zobowiązują się do dialogu i partnerstwa na poziomie europejskim w grupie E4 (ENQA, ESIB, EUA i EURASHE) w celu rozszerzania procedur „rozliczalności”, które mogłyby podnieść ogólną jakość działania uniwersytetów europejskich. EUA popiera tezy raportu ENQA przygotowanego na konferencję w Bergen, w tym standardy i zalecenia dotyczące zapewniania jakości, ustanowienie rejestru europejskich agencji zapewniania jakości i komisji nadzorującej tworzenie takiego rejestru – European Register Committee.

EUA

European University Association

VIII. Finansowanie silnych uczelni

31. Uniwersytety Europy nie są dostatecznie finansowane i nie można oczekiwać, że będą konkurencyjne bez zapewnienia im porównywalnych poziomów finansowania. Obecnie kraje UE wydają na uniwersytety mniej więcej połowę tego – licząc w ułamku PKB - co Stany Zjednoczone. Cele Europejskiej Strategii Lizbońskiej są ambitne, lecz finansowanie badań i szkolnictwa wyższego ze środków publicznych uległo w najlepszym przypadku stagnacji. Uniwersytety twierdzą, że zmniejszona pomoc publiczna prowadzi do erozji ich roli w podtrzymywaniu demokracji i ich zdolności promowania innowacji w obszarze kultury, życia społecznego oraz techniki. W celu utrzymania i poprawy jakości funkcjonowania uczelni rządy muszą zapewnić finansowanie na właściwym poziomie.
32. Uniwersytety pracują nad zróżnicowaniem strumieni przychodów. Zobowiązują się do poszukiwania mieszanych publiczno-prywatnych modeli finansowania i do rozpoczęcia systematycznej i opartej na faktach dyskusji w ramach EUA oraz ze swoimi partnerami. Uczelnie opracują pełny ekonomiczny model kosztów i wzywają rządy do właściwego przydziału środków.
33. W interesie odpowiedzialności i przejrzystości uniwersytety zobowiązują się do wdrażania przykładów dobrych praktyk oraz do umacniania swej roli przywódczej i poszerzania profesjonalizacji zarządzania.

IX. Konkluzja

34. Uniwersytety zamierzają podjąć i kształtować strategiczną debatę o ich roli w Europie Wiedzy. Uniwersytety wzywają rządy do traktowania budżetu szkolnictwa wyższego i badań jako *inwestycji w przyszłość*. Uniwersytety z radością witają rozpoczęty w Glasgow polityczny dialog na najwyższym szczeblu i przekazują przesłanie, że silna Europa potrzebuje silnych uniwersytetów.

EUA, Bruksela, 15 kwietnia 2005 r.